

A kommunizmus délvidéki mártírja

Siflis Géza (1907–1948)

Még a legtitokzatosabb életutak esetén is mindig marad egy nyom, amelyen el lehet indulni. Én ezt tettem, mert a múltunkat ismerni kell, a múltunkról mindig beszélni kell.

Nemrég fejeztük be *A kapus halála* című új dokumentumfilmem. Sőt, már két rangos fesztiválon is szerepelt. 2024 áprilisában a XI. Savaria Filmszemlén a dokumentumfilm-kategória különdíjában részesült, majd június 12–15. között került sor Veszprémben a magyarországi filmművészet legnagyobb seregszemléjére, a Magyar Mozgóképfesztiválra. Itt is bekerült a dokumentumfilm-kategória versenyprogramjába. A palicsi XXXI. Európai Filmek Nemzetközi Fesztiválján (július 20–26.) az új magyar filmek sorába is beiktatták.

Mozgalmas, majd három évig tartó forgatási időszak áll mögöttünk.

Siflis Géza a két világháború közötti korszaknak a Délvidékről, Szabadkáról az anyaországba, a fővárosba, Pestre elszármazott egyik legizgalmasabb és legtragikusabb sorsú sportolója volt. Az 1928-as amszterdami olimpia legjobb kapusának választották meg.

Becenéve Gulliver volt, amit a 192 centiméteres magasságával „érdemelt ki”. Története egy kicsit olyan, mint egy rejtélyes népmesei figuráé, ott is van, meg nem is a sporttörténetben, illetve az emlékezetünkben.

Karrierje a szabadkai SAND labdarúgó-egyesület pályájáról indult el.

Tobak Csaba, a Fradi Múzeum igazgatója mutatja a SAND emblémáját – jelenet a filmből

A trianoni békediktátummal kettészelt Kelebia magyarországi részébe került, majd a budapesti Fradihoz kötődő sztárkapus lett. Az oknyomozó, tényfeltáró dokumentumfilm nemcsak egy tragikus sorsról szól, hanem a történelemről, az emberben mindig is ott munkálkodó ősgonoszságról.

A Rákosi-érában Kelebián, ahol akkor élt és edzősködött, az ÁVH mondvacsinált ürüggyel letartóztatta. A vallatás során súlyosan bántalmazták, majd nemsokára, 1948-ban belehalt sérüléseibe.

Nyughelye a kelebiai temetőben található

Annak ellenére, hogy Siflis Géza az unokanagybátyám volt (édesapám első unokatestvére), a családunk semmi megbízható részletet nem tudott közeli rokonunk halálának körülményeiről. Kovács Marcellnek, a kelebiai Levente Sportegyesület elnökének, a helyi sporttörténet kutatójának köszönhető, hogy nekifogtam a film forgatásának, azaz esélyt láttam arra, hogy mint dokumentumfilm-rendező a csaknem nyolcvan éves titok nyomába eredjek.

Siflis Géza budapesti, majd kelebiai hétköznapi életéről alig volt hiteles és részletes családi emlékün, különösen az 1948-ban bekövetkezett váratlan tragikus halálának okáról. A film forgatókönyvével fel kellett keltenem a fő támogató, a Nemzeti Filmalap érdeklődését is. Ez sikerült is. A *Kapus halála* című film első munkajellegű, nem végleges változatának a bemutatóját tavaly októberben éppen a magyarországi Kelebán szerveztük meg. Azóta több vonatkozásban változtattam, alakítottam, csiszoltam a filmen.

Egy klasszikus felépítésű dokumentumfilmről van szó. Gerincét a situációban beszélő, emlékező szereplők, archív fotók, illetve filmbejátszás és egy, a kínai árnyjátékra emlékeztető animáció képezi. Ez utóbbi vizuális megoldással, rajzolt animációs figurákkal érzékeltetem, jelenítem meg a kihallgatási jegyzőkönyv részleteit. Kiemelném még a film néhány jellemzőjét.

A rendező egyúttal a történetek háttérét kutató szereplője is a filmnek mint oknyomozó riporter. A dokumentumfilm valóság, amelyet a néző megismer, módszertanilag, avagy a rendezői koncepció szerint nem más, mint az oknyomozó

Kovács Marcell-lel a kelebiai plébániahivatalban – jelenet a filmből

és a szereplők találkozásának, interjújellegű beszélgetéseinek egy adott, a történetmeséléshez, a „nyomozáshoz” kötődő helyszínen és szituációban felvett mozgóképanyag.

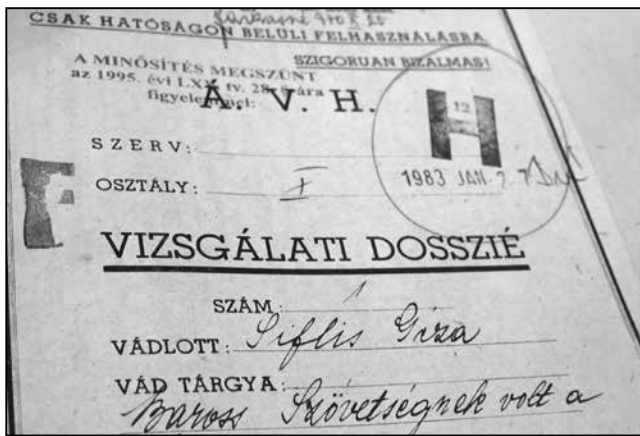
A cél, hogy minél közelebb kerüljünk a tragikus végű élet és a történelmi körülmények megismeréséhez. Ezek a találkozások lépésről lépésre közelebb vezetnek a Siflis Géza halálát okozó elhallgatott tényekhez, az igazsághoz. Ezért tartom valóságfeltáró dokumentumfilmnek *A kapus halálát*.

A film egyik jellemzője az is, hogy az antik drámákban alkalmazott összefoglaló prológussal kezdődik, amelyben egy helybeli, kelebiai amatőr poéta elmondja Siflis Géza egész tragikus élet-sorsát, amelyet majd minden fontos részletében a film folyamán ismerünk meg.

Jellegzetes a film vizuális vonatkozása is. A film két idősíkját, a múltat, annak feltárását, elbeszélését fekete-fehérben jelenítjük meg, a jelen időt, amikor a film forgatása elkezdődik és befejeződik, színesben látjuk.

A filmmel kapcsolatos záró gondolatsoroként még kiemelném, hogy *A kapus halála* dokumentumfilm kulcspontja a múlt, az elrejtett, eddig fel nem tárt, nem ismert múlt.

Továbbá fontos jellemzője a filmnek, hogy nem a szereplő sportkarrierjére, hanem tragikus korai halála eddig nem ismert háttérének feltárására fókuszál. E tekintetben viszont hangsúlyosan a teljességre törekszik. Mivelhogy a film a mindössze 41 éves főszereplőjének utolsó két-három hónapos életszakaszát öleli fel, erre összpontosít, mártír sorsába nyújt betekintést, nem sport-, hanem kizárólag sorsfilmnek minősíthető.

A Baross Szövetség keresztény-nemzeti alapú érdekvédelmi iparosszervezet tagjának lenni elég indok volt a letartóztatásra

Az igazságteljesítés során nincsenek meghökkenítő párbeszédok, elkápráztató vizuális megoldások, csupán egy meghatározó, katartikus fordulat az, amikor összeáll, kiderül a néző számára az igazság.

Érdeklődésünket, figyelmünket nehéz levenni arról a filmes tényfeltárásról, amely a vásznon, a

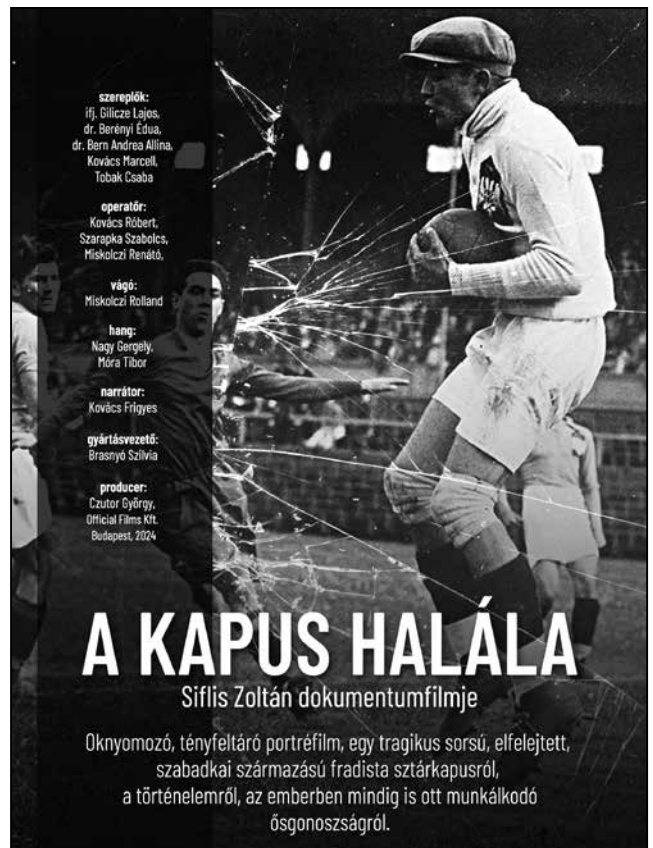
Az ÁVH archívumából dr. Bern Andrea Allina történész tárja fel a megdöbbentő összefüggéseket – jelenet a filmből

képernyőn történik. Úgy vélem, sikerült 53 percen, az elejétől a végéig egy megrendítő dokumentarista filmes vonulatot felépíteni, amely katarzissal végződik. Elfogultság nélkül, nyugodt szívvel állíthatom, hogy a film története megindító, szívszorító, üzenete ugyanakkor hátborzongató.

Szabadka, 2024. 07. 07.

Az egyetlen fennmaradt mozgókép, filmhíradórészlet róla az Olasz Filmarchívumból – a kamera a kapu mögül örökítette meg védését

A film plakátja